

Моделювання особистісно орієнтованого навчання теоретичних основ інформатики з використанням ІКТ у вищому навчальному закладі

У статті розглядаються моделі особистісно орієнтованого навчання теоретичних основ інформатики для студентів вищих навчальних закладів із використанням інформаційних технологій. Порівнюються два напрями представлення „студентоцентричних” комунікативних моделей для традиційного і комп'ютерного інформаційно-комунікаційного середовища навчання.

Ключові слова: особистісно орієнтоване навчання, теоретична інформатика, інформаційні технології, інформаційне поле.

Постановка проблеми в загальному вигляді... У концепції особистісно орієнтованої освіти закладена стратегія культурної і особистісної ідентифікації особистості. Це виявляється в тому, що в особистісно орієнтованій освіті відбувається розгортання всіх її функцій (гуманітарної, культурутворюючої, соціалізації, індивідуалізації) у напрямі особистісно-смиислового ества людини, його інтересів, мотивів діяльності, здібностей, можливостей. Вміст освіти „перекладається” з рівня „значень” на рівень „особистісних сенсів” і сприймається студентами як цінність, засвоєння, „привласнення” якої стає умовою особистісного розвитку, самовизначення, тобто виконує роль механізму, що забезпечує процеси особистісної і культурної ідентифікації [6].

У дослідженнях останніх років студент розглядається з позицій суб'єктного підходу, коли він стає активним учасником освітнього процесу, здатним зробити на нього істотний вплив, перебудувати його відповідно до потреб своєї особистості, інтересів саморозвитку. З цих позицій освіта здійснюється як процес суб'єктної для суб'єкта взаємодії, заснований на діалозі, обміні думками, співпраці його учасників. Становлення суб'єктності студента ВНЗ тісно пов'язане з розвитком його професійно значимих особистісних якостей. Професійно значимі особистісні якості студента ВНЗ є сполучною ланкою в процесі переходу студента від освітньої до професійної суб'єктності. Поняття „професійно значимі особистісні якості фахівця” розглядається, виходячи з розуміння якості як стійкої в часі і просторі характеристики особистості, що однозначно виявляється в поведінці в різних ситуаціях. Професійно значимі особистісні якості майбутнього фахівця – це стійкі характеристики суб'єкта освітньої діяльності, відбиті в ансамблі професійно значимих особистісних якостей: професійного цілеспрямування, мислення, спрямованості, рефлексії, мобільності та ін. [28].

Досягнення освітніх цілей в процесі навчання безпосередньо залежить від організації процесу навчання як єдиної системи. Зміни, що відбуваються в системі освіти, націлені на її оновлення і обумовлені побудовою процесу навчання на основі таких технологій, використання яких забезпечить не лише формування бази фундаментальних знань і вмінь, але і сприяє розвитку особистості, її творчій індивідуальності.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Педагогічна підтримка розвитку лінії індивідуальності особистості заснована на використанні особистісно орієнтованого підходу в процесі навчання, що виникло як особливий напрям в 1990-х рр. (Е.Н. Бондаревська [6], О.С. Газман [11], Е.Н. Гусинський [12], Е.І. Казакова [14], І.С. Якиманська [29] та інші).

Формулювання цілей статті... Мета статті – розгляд моделей особистісно орієнтованого навчання теоретичних основ інформатики для студентів вищих навчальних закладів із використанням інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу... Особистісно орієнтоване навчання впливає на наступні компоненти методичної системи навчання: освітні і виховні цілі навчання, зміст, принципи, технології навчання, сприяючи створенню сприятливого навчального і виховуючого середовища. „Особистісно орієнтовані технології ставлять в центр всієї освітньої системи особистість, забезпечення комфортних, безконфліктних і безпечних умов її розвитку, реалізації її природних потенціалів. Особистість в цій технології не лише суб'єкт, але і суб'єкт пріоритетний, мета освітньої системи, а не засіб досягнення якої-небудь віддаленої мети” [24, с. 32].

Визначений наступний ряд вимог до організації особистісно орієнтованого навчання: діалогічність, діяльнісно-творчий характер, спрямованість на підтримку індивідуального розвитку кожного студента, надання йому необхідного простору свободи і ухвалення самостійних рішень, вибір способів учіння і змісту навчання [6].

У нашому дослідженні використані традиційні критерії відбору змісту навчання [2; 33; 7; 25; 27], вони доповнені критеріями вмісту особистісно орієнтованого навчання [1; 5; 8; 10; 15; 20; 23]: цілісності, виділення головного, відповідності віковим особливостям студентів, оптимальності часу, емоційного комфорту особистості, зростання варіативної і особистісної орієнтації змісту освіти, посилення у змісті і

формах діяльнісного компонента практичної спрямованості освіти, розвантаження і нормалізації навчального процесу, індивідуалізації, введення у зміст освіти такого навчального матеріалу, який сприяє самовдосконаленню, розвитку творчого мислення студентів.

У навчанні, побудованому на особистісно орієнтованій основі, поставлений акцент на діяльнісну складову, на розвиток досвіду творчої діяльності і ціннісні орієнтації. Це не означає, що знання недооцінюються, передбачається їх практична спрямованість, діяльність за їх активного використання. Реалізація цього підходу в процесі вивчення теоретичних основ інформатики студентів ВНЗ передбачає:

1) використання всіх типів наукової інформації, використання при цьому внутрішньотипового порівняння, аналізу, узагальнення навчального матеріалу;

2) використання різних способів подачі інформації (текст, таблиця, схема);

3) націленість на діяльнісну компоненту в процесі здобуття знань студентами;

4) облік інтересів і актуальних проблем студентів (наприклад, практична значущість і жадання знань);

5) деяку надмірність наукової інформації, що передбачає відмінності в рівнях пред'явлення і попиту інформації (це дозволяє використовувати особистісний потенціал кожного студента);

6) використання таких навчальних матеріалів, які звертаються до особистого досвіду студентів, спонукають порівнювати і зіставляти, висловлювати при цьому власну думку [25].

Основне завдання викладання теоретичних основ інформатики – не лише познайомити студентів з основами інформатики, її математичним апаратом, але прищепити їм навички дослідження завдань, самостійного вивчення літератури та застосування знань [17].

Організація навчального процесу, побудованого на принципах особистісно-орієнтованого навчання: самоактуалізації, індивідуальності, суб'єктивності, принципів вибору, творчості і успіху, довіри і підтримки – сприяє досягненню поставленої мети на якісно новому, вищому рівні.

Кожна дисципліна сучасного ВНЗ створює своє наочне інформаційне середовище. В рамках окремого наочного інформаційного середовища використовуються як традиційні методи і засоби навчання, так і сучасні інформаційні технології. Вони дозволяють реалізувати:

- індивідуально орієнтоване навчання з окремої дисципліни за рахунок надання повної інформації про програму, форму і порядок організації навчання, про об'єм теоретичного матеріалу, матеріалів для самоатестації, проектних завдань та ін.;

- диференціацію процесу навчання за рахунок можливості вибору завдань різного рівня складності, організації самостійного просування за темами курсу;

- індивідуальну траєкторію просування по наочній області за рахунок можливості вибору завдань різного рівня і вигляду представлення матеріалу в залежності від індивідуального розвитку типів мислення;

- використання форм самостійного навчання.

Інформаційне поле ВНЗ природним чином розділяється на дві складові: динамічну та статичну. Статичне інформаційне поле ВНЗ – це підручники, методичні посібники, інші друковані джерела інформації, а також організація навчального простору. Динамічне інформаційне поле ВНЗ складається з інтерактивних джерел інформації, віднесемо до нього в першу чергу викладачів, інших студентів, а також, через особливості взаємодії, засоби ІКТ, що використовуються для отримання, зберігання та оброблення інформації.

Організація особистісно орієнтованого навчання передбачає певну перебудову динамічного та статичного інформаційних полів з урахуванням потреб кожного студента. Так, у статичному інформаційному полі навчальна інформація має бути організована таким чином, щоб студент мав можливість обирати свою траєкторію розвитку в межах своєї галузі знань, середовище навчання (навчальний простір) має задовольняти індивідуальні потреби студента, забезпечувати умови для зручної індивідуальної та групової діяльності.

Інформаційне поле – складне багатовимірне утворення, яке має певну структуру. В процесі навчання різні інформаційні поля взаємодіють одне з одним і утворюють поле передавання і сприйняття інформації. Фактично інформаційне поле виступає як результат взаємодії інформаційних полів викладача, студента, студентського колективу в рамках єдиного навчального інформаційного середовища, яке є невід'ємною частиною єдиного інформаційного простору навколишнього світу. Основний суб'єкт, на який спрямована дія інформаційних полів, – це студент, тому центральне місце в структурі інформаційного середовища відводиться його інформаційному полю.

Інформаційне поле студента – це суб'єктивне віддзеркалення інформаційного простору та інформаційного середовища в процесі здійснення ним навчальної діяльності. Інакше кажучи, засвоєння інформації в навчальному процесі перетворюється на особисте знання індивіда, відбувається перебудова тезауруса, вбудовування в нього нових елементів і встановлення нових смислових стосунків.

Наочне інформаційне середовище має бути орієнтоване на участь студента в принципово новому вигляді комунікації, яка ґрунтується на діяльнісному, операційному характері поведінкової лінії. В

зв'язку з цим у навчальному процесі вищого навчального закладу необхідно будувати середовища, що сприяють формуванню у майбутніх фахівців умінь ухвалення рішень; аналізувати помилки, проявляти варіативність і критичність мислення; вирішувати проблемні завдання; використовувати різні інформаційні системи; рефлексувати, брати участь в колективних видах діяльності.

Особистісно орієнтоване навчання теоретичних основ інформатики з використанням комп'ютера базується на комп'ютерно-опосередкованій комунікації, яка дозволяє будувати студентоцентричні моделі навчання у ВНЗ. Ідея використання комп'ютерів як комунікативного середовища була вперше висловлена ще в 1968 р. керівниками проекту ARPA Д. Ліклідером (J.C.R. Licklider) і Р. Тейлором (Robert Taylor) в статті „The Computer as a Device”, в якій були закладені концептуальні ідеї мережі Інтернет, згідно з якими комп'ютерні мережі є більше, ніж пристроєм для відправки і здобуття інформації, основну роль в процесі комунікації виконують комуніканти, користувачі комп'ютерів і мереж, взаємодія між якими складає комунікативний процес. Гнучкість технологій взаємодії в комп'ютерних мережах дозволяє використовувати їх для ефективної співпраці. Крім того, була висловлена ідея про загальну фреймову структуру або ментальну модель (mental model) процесу комунікації на основі комп'ютерів, створення якої необхідне для реалізації успішної комунікації (згідно авторам, включення наборів даних, побудованих відповідно до деякої ментальної моделі її творця, у власну модель [36]).

Зазначимо, що виходячи з цієї ментальної моделі, яка має на увазі уявлення людей про самих себе, інших, середовище та об'єкти середовища (моделі навколишнього світу, співбесідника, мови спілкування, структури діалогу і моделі себе як мовної особистості [21]), за допомогою яких вони взаємодіють, витікає, що для успішності комп'ютерно-опосередкованої комунікації потрібно частіше вдаватися до практики, спостережень і навчання. Це завдання добре узгоджується з комунікативними можливостями інтернет-технологій, в яких користувач може бути як відправником, так і одержувачем повідомлень (електронна пошта, чат, телеконференції). Навіть у формально лінійній моделі реалізації інтернет-технологій в явній або неявній формі передбачається відповідь, зворотний зв'язок з одержувачем повідомлення. Так, у взаємодії автора веб-сайту і його користувачів є зворотний зв'язок, коли веб-сторінка включає посилання на електронну адресу автора або веб-сервера-майстра для звернення до них у разі потреби (коментарі, запити).

В розгляді процесу комунікації через інтернет-технології можна відзначити об'єднання як мінімум двох протилежних прикладних комунікативних напрямів, які традиційно виділяються в зарубіжній практиці:

1) комунікація, пов'язана з безпосередньою взаємодією між людьми (face-to-face), human communication, як, наприклад, міжособистісна, організаційна комунікація, комунікація в малих групах, прилюдний виступ і пр.;

2) опосередкована комунікація (mediated communication), що має на увазі використання таких телекомунікаційних технологій, як телебачення, радіо, друк, що відносяться до засобів масової комунікації [30, с.16]. Причому не всі засоби телекомунікацій однозначно належать до тієї або іншої категорії, наприклад, телефон і деякі інтернет-технології (технології веб-серверу, електронна пошта) підтримують взаємодію між людьми, але не вимагають безпосереднього контакту. Підхід, що розрізняє ці два напрями, представлений в двох „студентоцентричних” комунікативних моделях для традиційного і комп'ютерного інформаційно-комунікаційного середовища навчання.

При побудові моделі інформаційно-комунікаційного середовища враховувалися п'ять ознак: 1) інтеграційна цілісність; 2) багатокультурність і багатоплановість; 3) надмірність (позитивна); 4) відвертість і 5) мовна (лінгвістична) спрямованість. Так, глобальну мережу Інтернет відносять до макросередовищ (macromedium), зважаючи на її розміри, або до метасередовищ (metamedium), зважаючи на інтеграцію з нею старіших засобів комунікації, що забезпечують високу надійність, швидкість і поширення інформації і комунікації між людьми [31, с.428]. Відзначимо, що не дивлячись на активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у напрямі мультимедіа, конвергенція різних середовищ, основою для взаємодії в інформаційно-комунікаційному середовищі проте є текст, наприклад, у форумах, чатах, інших системах діалогу в реальному часі. Модель освітнього інформаційно-комунікаційного середовища можна розглядати як об'єктно-орієнтовану, в якій об'єктами є: користувачі (викладачі, студенти та інші учасники освітнього процесу, провайдери освітніх послуг), правила взаємодії (передбачені комп'ютерною програмою, курсом, інтуїтивні, етичні), події (вироблювані користувачами дії і їх результат) і інформаційні об'єкти (тексти, графіка, відео, з якими працюють користувачі) [37]. Таким чином, „студентоцентрична” модель структурного і соціального устрою традиційного освітнього середовища трансформується ІКТ в середовище комп'ютерно-опосередкованої комунікації – інтегроване освітнє інформаційно-комунікаційне середовище з розподіленими освітніми ресурсами і комунікативною інфраструктурою підтримки освітніх співтовариств різних типів.

У світовій науковій спільноті ще не склався єдиний погляд на розуміння сутності і особливостей навчання в інформаційно-комунікаційному середовищі, його форм, методів і засобів організації,

критеріїв оцінки його ефективності. Одні дослідники вважають, що немає істотної різниці між навчанням в інформаційно-комунікаційному середовищі (e-learning, web-based learning / Internet based learning) і традиційними формами навчання як на самому етапі навчання, так і на етапі отриманих в результаті навчання знань [33]. Тим часом, більшість дослідників вважають, що навчання в інформаційно-комунікаційному середовищі є абсолютно новою парадигмою освіти, яка спирається на функціональну ефективність ІКТ, формує культуру і формується на основі „особливої” культури навчання (e-learning culture), яка характеризує як того хто вчиться (e-learner), так і того, хто вчить (e-teacher, e-instructor, e-facilitator, e-supervisor). Вже не декларативно, а практично змінюється роль викладача, який повинен освоювати менеджерські функції (e-learning manager/ e-learning administrator) [22; 26].

У зарубіжній практиці першими дослідженнями в галузі комп'ютерно-опосередкованої комунікації вважаються праці з автоматизації офісу, що з'явилися на початку 1960-х рр. [30, с.18]. Так, наприклад, в 1963 р. Д. Енгельбартом були проведені дослідження по комп'ютерній підтримці ухвалення рішень в малій групі [32]. У 1978 р. соціолог Роксана Хилтц (Starr Roxanne Hiltz) і комп'ютерний фахівець Мюррей Тьюрофф (Murray Turoff) опублікували свої дослідження в книзі „The Network Nation: Human Communication via Computer”, де аналізувалося ділове використання електронної пошти [34]. У цих перших гуманітарних дослідженнях комп'ютерно-опосередкованої комунікації розглядалася роль комп'ютерних мереж в організаційних завданнях [9, с.4]. Авторами відмічено, що користувач-початківець за наявності більш ніж скромної текстової комунікації, зважаючи на відсутність звичних елементів невербальної комунікації (візуальна інформація, вираз обличчя, зоровий контакт, жести та інші засоби невербальної комунікації), відчуває незадоволення і намагається супроводжувати письмову комунікацію візитом або телефонним дзвінком. Чим більш досвідчений користувач, тим більше розвиваються в нього уміння по пристосуванню до цього середовища і розуміння, що це середовище має безліч переваг [34, с.81]. У більш пізніх дослідженнях 1992–1998 рр. щодо стратегії подолання соціальних і емоційних недоліків у навчанні також підкреслюється важливість міжособистісної комунікації, оффлайнової взаємодії, що дозволяють в комбінації з онлайнним навчанням надати мотиваційну підтримку, розділити загальне розуміння, встановити повноцінні соціальні і емоційні взаємини [4, с.348].

Підтримка інтерактивної складової взаємодії в ятерах є однією із значимих характеристик комп'ютерно-опосередкованої комунікації. Цю характеристику відносять до взаємодії між людьми, а також між користувачами й інформаційними ресурсами і найчастіше асоціюють з метафорою спіралі комунікації, запропонованою Ф. Денсом (Frank Dance) в 1967 р. [30, с.21]. Згідно з Денсом, комунікація безперервно повертається до попереднього досвіду, який, в свою чергу, впливає на майбутню комунікацію, що стосовно до комп'ютерно-опосередкованої комунікації, при якій взаємодія будується через деякий час і через постійний обмін повідомленнями [38, с.6].

Деякі автори розрізняють три інтерактивні форми взаємодії: міжособистісна інтерактивність (interpersonal interactivity); інформаційна інтерактивність (informational interactivity) і людино-комп'ютерна взаємодія (human-computer interaction) в інформаційно-комунікаційному середовищі [30, с.20]. Міжособистісна інтерактивність має на увазі двонаправлене листування між людьми, в ході якого одержувач і відправник повідомлень можуть помінятися місцями і створити справжню взаємодію, якщо перебувають в активній позиції і обоюдної зацікавленості (електронна пошта або дискусійні списки з певної тематики) [35]. На відміну від міжособистісної, інформаційна інтерактивність і людино-комп'ютерна взаємодія мають на увазі взаємодію через такі технологічні засоби, як CD-ROM і веб-сайт з готуємо вмістом [18, с.103] або активніша взаємодія через процедуру спільного написання вмісту, обміну повідомленнями (наприклад, написання спільного гіпертексту в живих щоденниках Weblogs [19, с.30], а також через можливість послати повідомлення творця даного контенту.

Якщо розглядати навчання як комунікативний процес, на думку Г.М. Дрідзе, комунікація виступає як безперервні акти породження й інтерпретації навчальних і наукових текстів, обміну цими текстами між учасниками педагогічного процесу, аналізу комунікативного наміру, задуму і мети [13]. Тоді текст виступає результатом втілення певного комунікативного задуму, мовним продуктом [16, с.171], який має бути адекватно сприйнятий одержувачем (реципієнтом, адресатом). Ефективність текстового повідомлення залежить від вибраних засобів комунікації, готовності одержувача до адекватного тлумачення повідомлення, визначуваного загальним тезаурусом. Таким чином, взаємодія з інформаційним вмістом значно відрізняється від міжособистісної, такої, що має на увазі активність комунікантів. У свою чергу, інформаційна інтерактивність обмежена тими можливостями, які заздалегідь передбачені в програмі або на веб-сайті творцями контенту. Тобто, мова може йти про знайомство з навчальним текстом, про навігацію за вмістом (наприклад, перегляд сторінок, заповнення форм, пошук за ключовими словами), а також про розміщення учасниками комунікативного процесу деякого тексту (наприклад, гостьові книги, форуми). Людино-комп'ютерна взаємодія передбачає інший

тип інтерактивності, що включає взаємодію з апаратним і програмним забезпеченням, пристроями введення.

Висновки... Спираючись на вищенаведене, представимо модель особистісно орієнтованого навчального процесу з теоретичних основ інформатики у вищому навчальному закладі з використанням інформаційних технологій (табл. 1).

Таблиця 1

Модель навчального процесу з теоретичних основ інформатики з використанням ІКТ			
Форма занять	Лекція	Практичне, лабораторне, семінар	Самостійна робота
Методи проведення	Міні-лекція, проблемний метод, метод заглиблення, дискусія	Груповий, бригадний метод, метод проектів, дедуктивний метод	Дистанційний консультпункт, “скриня питань”, форум з предмета
Засоби ІКТ	ММП, електронна дошка, індивідуальні пульти, РМВ, РМС, локальна мережа	ММП, РМВ, РМС, електронна дошка, локальна мережа	РМС, РМВ, локальна та глобальна мережа
Особливості	Співпраця з викладачем, організація навчального простору	Групові завдання, організація навчального простору	Індивідуальні та групові завдання

Особливостями навчального процесу з використанням ІКТ є всебічне застосування засобів ІКТ у будь-якій формі організації навчального процесу, зокрема, під час лекційної діяльності студентів використовується мультимедійний проектор та електронна дошка з метою представлення навчальної інформації; протягом практичних занять відбувається моделювання дій та процесів за допомогою персонального комп'ютера та мультимедійного проектора; інтенсивно використовується комп'ютерно-опосередкована комунікація під час самостійної роботи студентів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Азаров Ю. Студент: возможности личностного роста / Ю. Азаров // Высшее образование в России. – 2002. – №1. – С. 51-57.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія : підруч. / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 554 с.
3. Архангельский С. И. Лекции по теории обучения в высшей школе / С. И. Архангельский. – М. : Высшая школа, 1974. – 384 с.
4. Астляйтнер Г. Дистанционное обучение посредством WWW: социальные и эмоциональные аспекты / Г. Астляйтнер // Гуманитарные исследования в Интернете / под ред. А. Е. Войскунского. – М. : Можайск-Терра, 2000. – С. 333-366.
5. Бех И. Д. Личностно ориентированный подход: научно-практические принципы / И. Д. Бех // Воспитания личности : учеб.-метод. пособ. : [в 2 кн.]. – К. : Лыбидь, 2003. – Кн. 2. – 344 с.
6. Бондаревская Е. Н. Теория и практика личностно-ориентированного образования / Е. Н. Бондаревская. – Ростов-на-Дону : Изд-во РГПУ, 2000. – 352 с.
7. Бордовская Н. В. Педагогіка / Бордовская Н. В., Реан А. Н. – СПб. : Питер, 2007. – 422 с.
8. Борейко Н. Ю. Принцип гуманізації як засіб реалізації особистісно-орієнтованого навчання / Н. Ю. Борейко // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технологічної еліти : зб. наук. праць / АПН України ; Національний технічний ун-т “Харківський політехнічний інститут”. – Х., 2003. – Вип. І(5). – С. 536-541.
9. Войскунский А. Е. Гуманитарный Интернет / А. Е. Войскунский // Гуманитарные исследования в Интернете / под ред. А. Е. Войскунского. – М. : Можайск-Терра, 2000. – С. 3-10.
10. Газман О. С. Неклассическое воспитание: от авторитар. педагогики к педагогике свободы / О. С. Газман ; науч.-пед. об-ние “Шк. Самоопределения”. – М. : МИРОС, 2002. – 294 с.
11. Газман О. С. Содержание гуманистического образования / О. С. Газман, Р. М. Вейсс, Н. Б. Крылова ; Рос. гуманист. науч. фонд, Ин-т пед. инноваций РАО “Инноватор” – Медфорд. ин-т образования. – 1995. – 103 с.
12. Гусинский Э. Н. Введение в философию образования / Э. Н. Гусинский, Ю. И. Турчанинова. – [4-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Логос, 2003. – 248 с.
13. Дридзе Г. М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации / Г. М. Дридзе. – М., 1984. – 156 с.
14. Кабанова-Меллер Е. Н. Учебная деятельность и развивающее обучение / Е. Н. Кабанова-Меллер. – М. : Знание, 1981. – 96 с.
15. Кронбергская декларация о будущем процессов приобретения и передачи знаний / UNESCO High Level Group of Visionaries on Knowledge Acquisition and Sharing. – Кронберг, 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifap.ru/library/book199.pdf>.
16. Марчук Ю. Н. Основы компьютерной лингвистики : учеб. пособ. / Ю. Н. Марчук. – М. : Изд-во МПУ “Народный учитель”, 2000. – 226 с.
17. Михалев А. В. Преподавание информатики и математических основ информатики / А. В. Михалев. – М. : Интуит.ру, Бинум, 2005. – 144 с.

18. Осетрова Н. В. Книга и электронные средства в образовании / Осетрова Н. В., Смирнова А. И., Осин А. В. – М. : Логос, 2003. – 144 с.
19. Патаракин Е. Д. Устройство сетевых сообществ / Е. Д. Патаракин. – Нижний Новгород, 2004. – 46 с.
20. Пехота О. М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя : [моногр.] / О. М. Пехота, А. М. Старева. – [2-ге вид., доп. та перероб.] – Миколаїв : Гліон, 2006. – 272 с.
21. Попов Э. В. Общение с ЭВМ на естественном языке / Э. В. Попов. – М., 1982.
22. Роберт И. В. Информационное взаимодействие в информационно-коммуникационной предметной среде / И. В. Роберт // Ученые записки. – М. : ИИО РАО, 2001. – Вып. 5. – С. 3-30.
23. Самойлов Л. П. Подготовка студентов технического вуза в условиях личностной образовательной парадигмы: некоторые итоги исследования / Л. П. Самойлов, С. О. Лебедева // Новые образовательные системы и технологии обучения в вузе : межвуз. сб. науч. тр. / отв. ред. Ю. В. Попов. – Волгоград : Политехник, 2000. – С. 85-88.
24. Селевко Г. К. Педагогические технологии на основе дидактического и методического усовершенствования УВП / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 288 с.
25. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: От деятельности к личности : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений]. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Академия, 2005. – 400 с.
26. Уваров А. Ю. Пространство задач информатизации школы / А. Ю. Уваров // Информатика. – 2002. – №23. – С. 2-9.
27. Фицула М. М. Педагогіка : [навч. посіб. для студ. вищих пед. закл. освіти] / М. М. Фицула. – К. : Академія, 2002. – 528 с.
28. Эльконин Д. Б. Психология развития : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / Д. Б. Эльконин. – М. : Академия, 2001. – 144 с.
29. Якиманская И. С. Технология личностно-ориентированного обучения в современной школе / И. С. Якиманская. – М. : Сентябрь, 2000. – 176 с.
30. Barnes S. B. Computer-mediated communication: human to human communication across the Internet / S. B. Barnes. – Boston : Allyn and Bacon, 2003. – 347 p.
31. Culnan M. J. Information technologies: Handbook of organizational communication : An interdisciplinary perspective / Culnan M. J., Markus M. L. // Ed. by F. M. Jablin, L. L. Putnam, K. H. Roberts and L. W. Porter. – Newbury Park, CA : Sage, 1987. – P.420-443.
32. Engelbart D. E. A Conceptual Framework for the Augmentation of Man's Intellect / Engelbart D. E. // Vistas in Information Handling / Ed. by Howerton and Weeks. – Washington, D. C. : Spartan Books, 1963. – pp. 1-29. – Republished with articles No. 6, 21, and 23 below in "Computer Supported Cooperative Work: A Book of Readings" Irene Greif [Ed.], Morgan Kaufmann Publishers, Inc. – San Mateo, CA, 1988. – P. 35-65. [Engelbart, 1963]
33. Gumpert G. Intermedia: Interpersonal Communication in a Media Word / Gumpert G., Cathcart R. : [3rd ed.]. – New York : Oxford University Press, 1986. – 688 p.
34. Hiltz S. R. The Network Nation: Human Communication via Computer / Hiltz S. R., Turoff M. : [2nd ed.]. – New York : ACM, 1993. – 557 p.
35. Rafaeli S. Networked interactivity / Rafaeli S., Sudweeks F. // Advancing communication science: Merging mass and interpersonal processes / R. P. Hawkins, J. M. Wiemann, S. Pingree, Eds., – Beverly Hills, CA : Sage Publication, 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jcmc.indiana.edu/vol2/issue4/rafaeli.sudweeks.html>. – Дата звернення 14.05.2009.
36. Rheingold H. The virtual Community. Making Connections. Reading in Relational Communication / Rheingold H. ; ed by K. M. Galvin, P. Cooper. – Roxbury Publishing Company, 1996. – P.295-299.
37. Rice R. E. Electronic emotion: Socioemotional content in a computer-mediated communication network / Rice R. E., Love G. // Communication Research. – 1987. – №14(1). – P.85-108.
38. West R. Introducing communication theory: analysis and application : 2nd ed. / R. West, L. Turner. – Boston, MA : McGraw-Hill, 2004. – 565 p.

Аннотация
М.А.Медведева

Моделирование личностно ориентированного обучения теоретических основ информатики с использованием ИКТ в высшем учебном заведении

В статье рассматриваются модели личностно ориентированного обучения теоретических основ информатики для студентов высших учебных заведений с использованием информационных технологий. Сравниваются два направления представления "студентоцентрических" коммуникационных моделей для традиционной и компьютерной информационно-коммуникационной среды обучения.

Ключевые слова: личностно ориентированное обучение, теоретическая информатика, информационные технологии, информационное поле.

Summary
M.O.Medvedeva

Modeling of the Personal Oriented Teaching of Theoretical Basis of Computer Science Using Information Technologies in the Higher Educational Establishment

The article deals with models of the personal oriented teaching of theoretical basis of computer science for the students of higher educational establishments with using informational technologies. Two directions of representation of "student oriented" communicative models for traditional and computer informational communication environment of teaching are compared.

Key words: personal oriented teaching, theoretical computer science, informational technologies, informational field.